

สรุปรายงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการพัฒนาชุมชน
(โครงการบริหารจัดการน้ำด้วยฝายชะลอน้ำ
เพื่อคนในชุมชนชากตะไคร้ - เนินโพธิ์)

โดย

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน (ภาคพิเศษ)

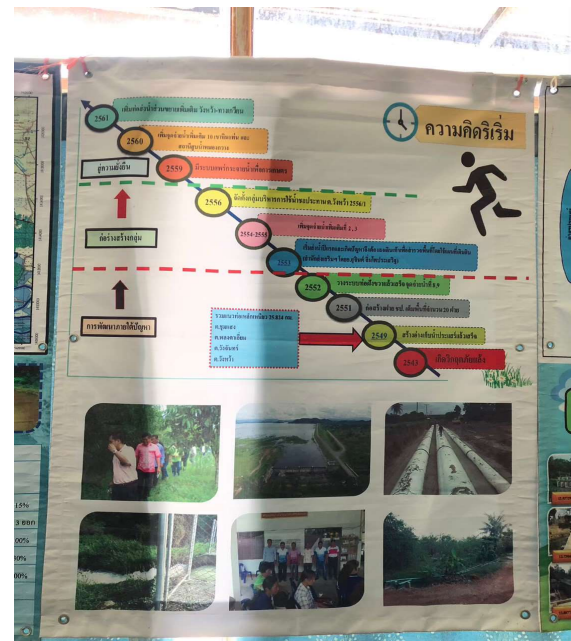
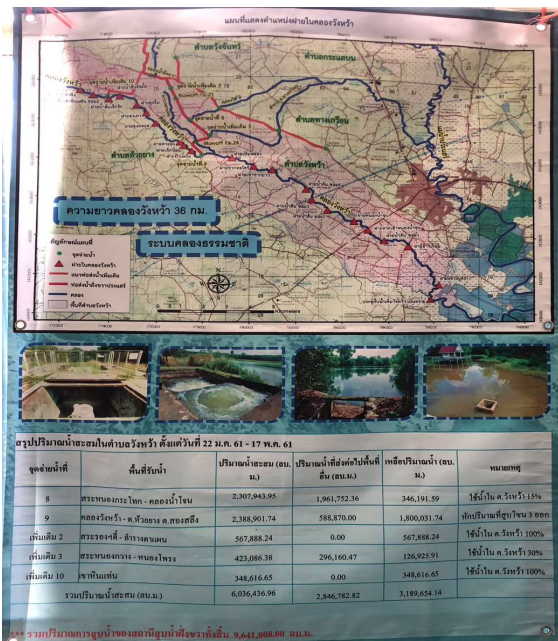
รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพการพัฒนาชุมชน
สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ปี 2567

กระบวนการในการทำงาน

1.ศึกษาชุมชนในตำบลวังห้ว

สำรวจข้อมูลชุมชนและคนในชุมชน

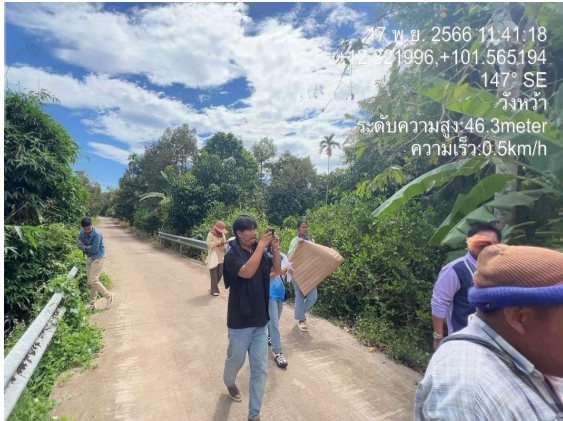

มีการลงพื้นที่เพื่อพูดคุยกับผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานภายในตำบลวังหว่า เพื่อที่จะเก็บข้อมูลทั่วไปของชุมชน สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในชุมชน ทราบปัญหาของชุมชน วิธีการแก้ปัญหาของชุมชน บริบทต่างๆ ของชุมชนและชาวบ้านในชุมชน รวมถึงได้ทราบข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานตำบลวังหว่าที่เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนที่ได้ผลจริง มีการจัดการอย่างเป็นระบบโดยผู้นำและชาวบ้านภายในชุมชน และยังทำอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ตำบลวังหว่าจึงเป็นตำบลที่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการจัดการน้ำชุมชน และเป็นชุมชนตัวอย่างที่แก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำได้อย่างมั่นคง ซึ่งการลงพื้นที่ในครั้งนี้จึงเป็นจุดที่ทำให้เกิด “โครงการบริหารจัดการน้ำด้วยฝายชะลอน้ำเพื่อคนในชุมชนบ้านซากตะไคร้ - เนินโพธิ์” ขึ้นมาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนและคนในชุมชนในระยะยาว

สำรวจแหล่งน้ำภายในชุมชน

สำรวจแหล่งน้ำภายในชุมชน

ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในเรื่องของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน พร้อมทั้งเดินสำรวจชุมชน หมู่ที่ 7 บ้านขาคะไร์ เพื่อสำรวจเส้นทางทางเดินน้ำภายในชุมชน นำโดยอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการและผู้นำชุมชน มีการเดินสำรวจทางเดินน้ำ จุดลำรางสาธารณะต่างๆ ที่อยู่ภายในหมู่บ้าน ประตุน้ำภายในหมู่บ้านและสำรวจพื้นที่ที่คาดว่าจะสามารถสร้างฝายชะลอน้ำได้

เก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้น้ำภายในชุมชน

ลงพื้นที่ชุมชน หมู่ที่ 7 บ้านชากตะไคร้ (เนินโพธิ์) เพื่อพูดคุยกับผู้นำในลำรางสาธารณะ ในครั้งนี้ได้พบกับเจ้าของพื้นที่และเจ้าของสวนใกล้เคียงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในบริเวณที่จะทำฝายชะลอน้ำ ชอยมะลิวัลย์ พร้อมทั้งแจ้งรายละเอียดให้ทราบว่าจะมีการจัดโครงการ “การทำฝายชะลอน้ำ” ขึ้นมา จำเป็นที่จะต้องขอความร่วมมือจากเจ้าของพื้นที่ เจ้าของสวนใกล้เคียง และชาวบ้านภายในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้น้ำจากลำรางสาธารณะ เนื่องจากต้องทำการใช้สถานที่สวนในบริเวณนั้นเป็นจุดพักทราย จุดกรอกระสอบทราย เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ และเตรียมความพร้อมในการที่จะสร้างฝายชะลอน้ำ

2.จัดทำแผนการดำเนินงาน

การวางแผนในการทำงาน

การทำงานมีการวางแผนกันในการทำงานและทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยที่เริ่มจากการแบ่งสมาชิกทั้งหมดในห้อง จำนวน 12 คน แบ่งหน้าที่กันออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย กลุ่มทำแผนที่ทางเดินน้ำ กลุ่มออกแบบฝายชะลอน้ำและกลุ่มทำรูปเล่มโครงการ โดยการทำงานสมาชิกภายในกลุ่มนั้นๆ

จะต้องทำตามหน้าที่ที่ตนเองได้รับหมาย และทุกคนในห้องจะมีตำแหน่งหรือหน้าที่ที่ตนเองได้รับที่แตกต่างกัน เช่น ฝ่ายประสานงานจะคอยประสานงานกับทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำฝายชะลอน้ำในครั้งนี้ มีการทำแผนที่ทางเดินน้ำภายในบริเวณ หมู่ที่ 7 บ้านซากตระไคร้ – เนินโพธิ์ ออกมาอย่างสังเขป โดยที่ลงสำรวจพื้นที่จริงและเก็บข้อมูล มีอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการและผู้นำชุมชนให้คำแนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่นั้นๆ มีการออกแบบฝายชะลอน้ำจากการวัดพื้นที่จริง กำหนดรูปแบบของฝาย คำนวณความกว้าง - ยาว ความลึกของน้ำและคำนวณอุปกรณ์ทั้งหมดที่จะใช้สร้างฝายชะลอน้ำ เช่น กระสอบ ทราย เสียมไม้ไผ่ เสียมพริกไทย เชือกในการเย็บ เป็นต้น ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างฝายชะลอน้ำ และกลุ่มทำรูปเล่มในการเสนอโครงการ มีหน้าที่ทำเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับโครงการในครั้งนี้ เก็บข้อมูลทั้งหมดทุกครั้งที่ลงพื้นที่ชุมชน ส่วนที่สำคัญที่สุดของกลุ่มทำรูปเล่มคือการเขียนโครงการเพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการเพื่อที่จะเสนอโครงการให้กับทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้ทางคณะอนุมัติในการทำโครงการครั้งนี้ เนื่องด้วยการทำโครงการฝายชะลอน้ำในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพพัฒนาชุมชน ซึ่งมีผลโดยตรงกับการจบการศึกษาของนักศึกษา

3.สร้างแหล่งกักเก็บน้ำ

การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ (ฝายชะลอน้ำ)

เริ่มต้นด้วยการเตรียมอุปกรณ์ทั้งหมดที่จะใช้ในการทำฝายชะลอน้ำตามที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งวัสดุและอุปกรณ์ในบางส่วนได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชาวบ้านภายในชุมชน และเริ่มกรอกทรายใส่กระสอบพร้อมทั้งเย็บปากกระสอบด้วยเชือกฟาง

หลังจากที่กรอกกระสอบทรายเสร็จในครั้งแรกแล้ว เกิดอุปสรรคขึ้นในการทำงาน คือ กระสอบทรายที่เปื่อย ยุ่ย ไม่สามารถใช้งานได้ เนื่องจากเว้นระยะเวลาในการทำเป็นเดือน กระสอบตากแดดตากฝน จึงเกิดการชำรุดเสียหายทั้งหมด และน้ำในลำรางที่ขุดสูงไม่สามารถนำหลักลงไปปักในน้ำได้ จึงทำให้ต้องเว้นระยะเวลาในการทำ เพื่อรอน้ำลดและกรอกทรายใหม่อีกครั้ง

จากที่รอน้ำลดมาในระดับหนึ่งแล้ว กับมากรอกกระสอบทรายกันใหม่เป็นครั้งที่สอง และเลือกใช้กระสอบที่เป็นกระสอบเคลือบ กันน้ำ ที่มีความทนมากกว่ากระสอบที่ใช้ในครั้งแรก ใช้เคเบิลไทน์ในการมัด แทนการใช้เชือกฟางเพื่อลดเวลาในการทำงานลง

หลังจากที่กรอกทรายเสร็จ มีการเข้าปรับพื้นที่บริเวณโดยรอบทั้งสองฝั่ง และนำเสาพริกไทจำนวน 10 ต้น ลงปักในลำรางเพื่อเป็นหลักในจุดที่ต้องการสร้างฝายชะลอน้ำ โดยที่ปักลึกลงไป 1.5 เมตร

เมื่อนำเสาพริกไทที่เป็นหลักปักลงในลำรางเรียบร้อยแล้ว ทอยนำเสาไม้ไผ่มาปักลงในลำรางเป็นแนว และทำการมัดด้วยเลื่อยเพื่อยึดเข้าหากัน

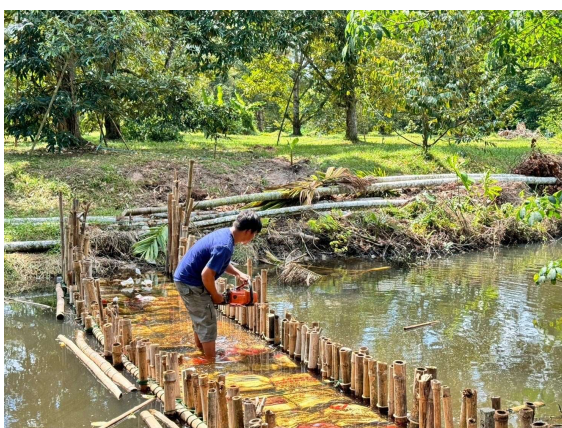
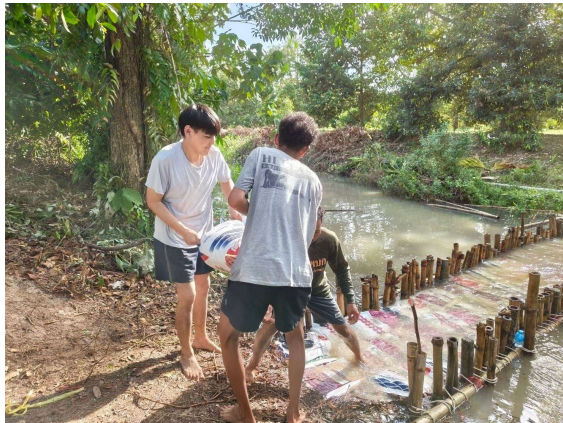
หลังจากที่มัดไม้ไผ่เพื่อยึดเข้ากันเรียบร้อยแล้ว นำกระสอบทรายทั้งหมดมาเจาะเพื่อให้อากาศและน้ำเข้าไปด้านในได้ทำให้กระสอบแบนก่อนที่จะนำไปวางเรียงในลำราง

ลำเลียงกระสอบทรายลงน้ำเป็นที่เรียบร้อยแล้วพบว่ากระสอบทรายไม่พอ จึงทำการไปนำทรายมาเพิ่มเติม และนำกระสอบทรายทั้งหมดลงไปวางเรียงในลำรางจนเสร็จเป็นฝายชะลอน้ำ ทำการตัดเสาไม้ไผ่ที่ไม่เท่ากันออกเพื่อความสวยงาม และเก็บเศษไม้เศษขยะต่างๆ ทั้งหมดในบริเวณฝายชะลอน้ำและพื้นที่โดยรอบ

เมื่อฝ่ายชลประทานเสร็จสมบูรณ์ ต่อมาเป็นการเตรียมสถานที่ในการทำพิธีเปิดโครงการฝ่ายชลประทาน มีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ เพื่อรองรับชาวบ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ ที่จะเข้าร่วมในการเปิดโครงการครั้งนี้

4.สรุปและรายงานผลดำเนินงาน

วันอาทิตย์ที่ 16 มิถุนายน 2567 ได้จัดพิธีเปิด “โครงการบริหารจัดการน้ำด้วยฝายชะลอน้ำ เพื่อคนในชุมชนบ้านชาตะไคร้ - เนินโพธิ์” อย่างเป็นทางการ ได้รับเกียรติจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังห้วมาเป็นประธานในการเปิดโครงการ กล่าวเปิดโครงการพร้อมทั้งตัดทรายใส่กระสอบเพื่อเป็นการเปิดอย่างเป็นทางการ มีการเชิญผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านในชุมชน สมาชิกภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานวังห้ว มาร่วมในการเปิดโครงการครั้งนี้ และได้รับเกียรติจากกำนันตำบลวังห้วกล่าวปิดโครงการ พร้อมทั้งรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน

โครงการในครั้งนี้ใช้ระยะเวลากว่า 5 เดือนในการทำโครงการและลงพื้นที่ชุมชน ซึ่งมีทั้งอุปสรรคและปัญหาหลายอย่างในขณะปฏิบัติงาน ซึ่งทุกอย่างล้วนผ่านมาได้ด้วยการร่วมมือกันของนักศึกษาภายในห้องทุกคน การให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ผู้นำชุมชนที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับการทำงาน ชาวบ้านในชุมชนและส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ เจ้าของสวนที่เข้ามาช่วยเหลือและให้พื้นที่ในการทำงาน ทุกคนทุกฝ่ายช่วยเหลือและสนับสนุนในการทำโครงการครั้งนี้ โครงการจึงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

5.ถอดบทเรียนการดำเนินโครงการ

ถอดบทเรียนจากสิ่งที่ได้ในการทำโครงการครั้งนี้

นางสาวจริญญา ณรงค์ศักดิ์ รหัส 6324021002 พช.50

skill - ได้ทักษะในการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนมากขึ้น รู้จักการทำงานเป็นทีมและการบริหารจัดการการทำงานให้อยู่ในระยะเวลาที่กำหนด มีปัญหาเข้ามาในเรื่องของการปล่อยกระสอบทรายไว้เป็นเวลานานทำให้เกิดการชำรุด จึงเป็นบทเรียนที่สำคัญทำให้การทำงานครั้งต่อไปเกิดการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนเชื่อมกับระยะเวลามากขึ้น และในการทำงานครั้งนี้ยังได้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้แบบดีเยี่ยมทำให้งานออกมาดีตามสมควร แม้จะมีอุปสรรคเรื่องเวลาและฝนฟ้าอากาศที่ไม่สามารถคาดเดาได้ แต่ท้ายที่สุดก็ช่วยกันแก้ปัญหาจนฝ่ายประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังและสมบูรณ์แบบ

Knowledge - ได้เรียนรู้เรื่องฝ่ายชลอน้ำ วิธีการทำเริ่มตั้งแต่การสำรวจพื้นที่ คำนวณการออกแบบฝาย การคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ฝ่ายใช้งานได้จริง ได้เรียนรู้ประโยชน์ของการทำฝายว่าฝายมีประโยชน์ต่อผู้ใช้น้ำมากขนาดไหน น้ำคือส่วนหนึ่งที่สำคัญของชาวสวนถ้าไม่มีน้ำก็เก็บไว้หรือน้ำไหลไปโดยไม่เกิดประโยชน์ ชาวสวนเองก็คงสิ้นเปลืองเงินไปหาซื้อน้ำ หรือพืชพันธุ์ต้นไม้มันมีผลผลิต การทำฝายครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาวบ้านอย่างมาก

Attitude- เพื่อนๆทำงานกันเป็นทีม มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน เห็นได้ชัดในความสามัคคี แม้จะมีเวลาน้อยก็สามารถแบ่งเวลามาช่วยกันจนเกิดเป็นผลงานที่สมบูรณ์ได้

สิ่งที่ได้จากการลงพื้นที่ ปัญหาและอุปสรรค

สิ่งที่ได้จากการลงพื้นที่ทำฝายชะลอน้ำในครั้งนี้ ได้ฝึกประสบการณ์การพูดคุยกับชาวบ้าน การทำงานร่วมกับชาวบ้านและเพื่อนในท้องถิ่น ได้ช่วยกันวางแผนปฏิบัติงานให้สำเร็จ มีปัญหาอุปสรรคมากมาย ให้ช่วยกันคิดช่วยกันแก้ไขปัญหา ทำให้ทุกคนในท้องถิ่นรักกันสามัคคีกันมากขึ้น สุดท้ายงานก็สำเร็จได้ด้วย ความสามัคคีของเพื่อนในท้องถิ่นและการร่วมมือกันกับชาวบ้านในพื้นที่

อุปสรรค

อุปสรรคมีเยอะมากโดยเฉพาะการทำงานที่ผิดพลาดไปในรอบแรกเนื่องจากวางแผนกันไม่ดี ทำให้ต้องเริ่มการทำงานใหม่ทั้งหมด โดยมีเวลาไม่กี่วันไม่ว่าจะสภาพอากาศไม่เป็นใจ ฝนตก แดดร้อน แต่ก็ทำกันจนงานสำเร็จ ถึงจะช้ากว่าที่คาดไว้แต่ก็ผ่านไปได้เพราะทุกคนช่วยกันทำอย่างเต็มที่และได้รับการช่วยเหลือจากชาวบ้านด้วยงานจึงออกมาสำเร็จลุล่วง

นายปฏิพล ศรีสุวรรณ รหัส 6304021005 พช.50

สิ่งที่ได้จากการลงพื้นที่ในครั้งนี้ คือ ประสบการณ์ในการทำงานการวางแผนในการทำงาน ความร่วมมือจากเพื่อนและชาวบ้าน ได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าตามสถานการณ์ และได้รับคำปรึกษา และคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ชาวบ้าน ทำให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ปัญหาและอุปสรรคการทำงานอาจจะใช้เวลาเยอะเนื่องจากต้องใช้กำลังคนเยอะแต่จำนวนคนที่มียังไม่พอ แต่ก็สำเร็จด้วยดีถึงจะใช้เวลาเกินกว่าที่เรากำหนดไว้ ถึงเวลาที่เจอปัญหาทุกคนก็พร้อมรับและแก้ไข ทำให้งานออกมาได้อย่างราบรื่น

สิ่งที่ได้จากการลงพื้นที่จากการทำงาน ปัญหาและอุปสรรค

สิ่งที่ได้จากการลงพื้นที่ครั้งนี้ ผมรู้สึกตื่นเต้นมากครับที่จะได้ไปลงพื้นที่ ก่อนที่จะลงพื้นที่เพื่อนๆ ได้ทำการวางแผนในระยะเวลาที่ยาวระดับหนึ่ง ทำให้ผมได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้มีการเริ่มวางแผน ก่อนลงมือปฏิบัติงานทำให้ได้ความสามัคคีของเพื่อนๆ และน้ำใจของคนในหมู่บ้านและการทำงานจนบรรลุเป้าหมาย ผมมีความสุขมากครับในการลงพื้นที่ในครั้งนี้

ปัญหาและอุปสรรค

การทำงานทุกอย่างต้องเจอปัญหาทุกอย่างอยู่แล้วแต่ว่ามันจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่แต่ในครั้งนี้นี้ผมเจอปัญหาคือ ผมไม่เคยทำงานแบบนี้เลยครับไม่มีความสามารถในการทำงานนี้เลย แต่พี่ๆ ก็ได้ให้ความรู้ และช่วยจนผ่านอุปสรรคต่างๆไปได้ และคือระยะเวลาในการทำงานไม่ได้ตามที่คาดไว้แต่สุดท้ายทุกคนก็ตั้งใจจนสำเร็จครับ

ถอดบทเรียนที่ได้จากโครงการฝายชะลอน้ำได้อะไรจากการลงพื้นที่ จากการทำงาน

-ได้ มีการลงพื้นที่ทำงานจริง ได้ลงมือทำ ได้พูดคุยกับชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหา
ได้เห็นความร่วมมือแรงร่วมใจของชาวบ้านกับเพื่อน

ปัญหาและอุปสรรค

-ระยะเวลาในการทำฝายชะลอน้ำนานกว่าที่วางแผนไว้ แรงงานที่ทำฝายมีจำนวนที่น้อย
กระสอบทรายที่กรอกไว้ที่แรกได้มีการเปื้อย จึงต้องกรอกกระสอบทรายใหม่
ระดับน้ำที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ยากต่อการทำฝาย

skill! - การทำโครงการครั้งนี้ ได้ทักษะในเรื่องของการเป็นผู้นำ การคิด การวิเคราะห์ การตัดสินใจ การวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบขั้นตอน ได้ทักษะในเรื่องของการทำงานร่วมกับคนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการทำงานร่วมกับเพื่อนในห้อง การทำงานกับชาวบ้านในชุมชน ประสานงานกับผู้นำชุมชน ประสานงานกับชาวบ้านภายในชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ ได้ทักษะในเรื่องของการจัดโครงการ วิธีการจัด ขั้นตอนในการทำ การทำเอกสารทั้งหมด และที่สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้ที่จะจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องเจอจริงในการทำงานทุกครั้ง และแก้ไขให้ผ่านไปได้ทุกครั้ง การทำโครงการครั้งนี้ จะเห็นได้ว่าต้องอาศัยทุกคน ทุกฝ่ายในการร่วมมือกัน ใช้ความอดทนในการทำงานร่วมกันจนทุกอย่างสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี การทำโครงการครั้งนี้ไม่เพียงแต่ให้ความรู้แค่นั้นแต่ยังสอนให้เราเข้าใจหัวใจของการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง คือ การทำงานร่วมกับคน กับชุมชน กับชาวบ้านจริงๆ มันทำให้รู้ว่ามียะอะไรอีกมากมายที่เราต้องเรียนรู้ มีปัญหาอีกมากมายที่เราต้องเจอ การเรียนรู้ที่จะจัดการกับอารมณ์ตัวเอง การทำโครงการครั้งนี้เป็นแค่บททดสอบเล็กๆ ของการทำงานและชีวิตหลังจากเรียนจบและออกไปใช้ชีวิตจริง

Knowledge - ความรู้ที่ได้จากการทำโครงการครั้งนี้ หลักๆ ก็จะเป็นเรื่องของการทำเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้ความรู้ในการจัดโครงการ วิธีการทำโครงการ การทำงานก่อนที่จะจัดโครงการ การเตรียมความพร้อมต่างๆ ในการทำงาน ได้รับความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนกว่าที่จะจัดโครงการขึ้นมาเราต้องทำอะไรบ้าง ได้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาชุมชนแบบยั่งยืน รู้จักฝ่ายชะลอน้ำจากการศึกษา วางแผน และช่วยกันลงมือทำจนออกมาสำเร็จ

Attitude - ในการทำโครงการตลอดระยะเวลา 5 เดือนที่ผ่านมา มีปัญหาในการทำโครงการ แต่ทุกคนก็ช่วยกันแก้ไขจนผ่านกันได้ มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบอย่างชัดเจน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยระยะเวลาที่จำกัดในช่วงท้ายของการทำโครงการ ทุกคนพร้อมช่วยกันแก้ไขให้ผ่านไปได้ด้วยดี และเป็นโครงการที่ใช้ได้จริง สร้างประโยชน์ให้กับคนในชุมชนต่อไป

(ได้อะไรจากการลงพื้นที่ จากการทำงาน ปัญหาและอุปสรรค)

สิ่งที่ได้จากการลงพื้นที่ครั้งนี้ได้มีการวางแผนงานก่อนการลงมือปฏิบัติจริง รู้จักวิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นและปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานจนประสบความสำเร็จ ได้เห็นน้ำใจของสมาชิกในท้องถิ่นและชาวบ้านที่ร่วมแรงร่วมใจเข้ามาให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษา รับฟังคำแนะนำต่างๆและมาปรับใช้ ไม่ใจร้อนหรือ ทำแค่ผ่านไปแค่นั้นใส่ใจในงานเพื่อจะให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ปัญหาและอุปสรรค

การทำงานไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ทำให้การทำฝ่ายชะลอน้ำเสร็จล่าช้ากว่าที่คาดการณ์ไว้ตอนแรก และระหว่างการทำงานก็ติดขัดบ้างเนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวน ระหว่างวันมีทั้งแดดร้อนจัดทั้ง ฝนตกแต่สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงอุปสรรคเล็กน้อยที่พวกเราทุกคนสามารถจัดการและก้าวผ่านมันไปได้ถึงแม้ว่าการ ทำโครงการนี้จะเสร็จล่าช้าไปบ้างแต่สุดท้ายทุกคนก็ตั้งใจทำมันอย่างเต็มที่ ทำออกมาแบบดีที่สุด สถานการณ์ตอนนั้น ทุกคนเรียนรู้ที่จะยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นและช่วยกันปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและมีความรับผิดชอบต่องานนั้นให้มากขึ้น

ถอดบทเรียนที่ได้จากการทำฝายชะลอน้ำ

- ได้ประสบการณ์จากการลงมือทำฝายชะลอน้ำครั้งนี้รู้สึกสนุก ตื่นเต้น ที่ได้ทำฝายชะลอน้ำ ได้มีการวางแผน ออกแบบ สำรวจ มีผู้นำชาวบ้านบางส่วนเข้ามาให้ข้อมูล และความร่วมมือจากผู้นำ ได้มีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบและสำรวจเส้นทาง ก็เป็นการทำงานจริงที่แอบเครียดนิดๆ แต่ก็ผ่านกันมาได้ เพราะเจ้าของสวนใจดีกับพวกเรานักศึกษามาก ไม่บ่น ไม่รำคาญเวลาเราเข้าสวนบ่อยๆ และได้เห็นพื้นที่ลุ่มน้ำว่าชาวสวนที่ไม่มีกำลังทรัพย์ในการขุดสระ ขุดบ่อ ลอกคลอง ก็ไม่มีน้ำไว้ใช้ในยามหน้าแล้ง ก็ถือค่าเป็นประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่มีให้เห็นในห้องเรียน

ปัญหา/อุปสรรค

1. ขาดแคลนแรงงาน เนื่องจาก นศ. มีจำนวนแค่ 12 คน ในการทำฝายไม่ว่าจะเป็นเชิงของกระสอบทราย การรอกกระสอบทราย แบก หาม ชาวบ้านในพื้นที่ก็ไม่ว่างมาช่วยในเรื่องของการรอกกระสอบทราย จึงเป็นปัญหาหลักของพวกเรานักศึกษา
2. ระยะเวลา ในการจัดทำฝายนานกว่าที่เรากำหนดไว้เนื่องจากมีเรื่องของน้ำ ที่กรมชลประทานปล่อยมาให้ชาวบ้านใช้เป็นระยะ และการแก้กระสอบทรายที่ตากแดดตากฝนจนเปื่อยยุ่ย จึงต้องมีการแก้ไขกระสอบทรายใหม่ หรือเริ่มต้นใหม่เกือบทั้งหมด และได้ความร่วมมือจากเจ้าของสวนในการช่วยเหลือบวกกับชาวบ้านในการนำแม่โคเข้ามาช่วยเราตอกไม้ไม้จนสำเร็จเป็น ฝายชะลอน้ำในที่สุด

สิ่งที่ได้จากการลงพื้นที่ทำโครงการฝายชะลอน้ำ ที่ลำรางน้ำสาธารณะบ้านโพธิ์ทอง หมู่ที่ 14 ต.วังหว่า อ.แกลง จ.ระยอง ได้เริ่มลงสำรวจพื้นที่ตั้งแต่ 17 พ.ย.2566 เป็นวันแรกที่เริ่มลงสำรวจพื้นที่ หมู่บ้าน ชุมชน และลำรางน้ำที่จะทำฝาย สิ่งที่ได้เห็นและได้เรียนรู้ในวันนั้นคือ ได้เห็นความอุดมสมบูรณ์ในชุมชน เช่น ดินที่อุดมสมบูรณ์ แหล่งน้ำ ต้นไม้ พืชสวนของชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทุนทางธรรมชาติที่ดีในชุมชน นี้มาก ดิฉันจึงได้เห็นความสำคัญของน้ำที่มีต่อชุมชนมากๆ เพราะชาวบ้านในชุมชนนี้ส่วนมากมีอาชีพทำสวน และมีลำรางน้ำไหลผ่านเป็นระยะยาว เปรียบดังคำกล่าวขานของชาวบ้านในพื้นที่นี้ว่า "จากภูผา สู่มหานที" และได้เรียนรู้การวางแผนงาน และการสำรวจเส้นทางจากอาจารย์รัตนา เพ็ชรสูงเนิน และชาวบ้านที่ได้ช่วย แนะนำแนวทาง เรื่องการเดินทาง ทิศทางของน้ำ และการลงพื้นที่ทำความเข้าใจคนในชุมชน ปัญหาที่พบในวัน แรกคือ เส้นทางเดินทางเข้าไปที่ฝายที่เราปักหมุดไว้ว่าจะทำกันตรงนั้น มันต้องผ่านสวนของชาวบ้านเข้าไป มีป่าห้วยารกปกคลุม และในคลองน้ำมีผักตบชวาพืชน้ำเป็นจำนวนมากตรงช่วงบนๆก่อนถึงฝายขึ้นไปมีสิ่งกรีด ขวางทางเดินน้ำเป็นจำนวนมาก และมีสวนบางสวนก็ปล่อยน้ำอื่นลงมาทางลำรางน้ำด้วย ชาวบ้านบางส่วนก็ ไม่ค่อยกล้านำน้ำในคลองมาใช้ในครัวเรือน แต่ส่วนมากจะใช้กับสวนมากกว่า ชาวบ้านบางหลังก็กักน้ำไว้ใช้สวน ตัวเองกินไป จึงทำให้ชาวสวนที่อยู่ท้ายๆบางที่ได้ใช้น้ำน้อยไม่เพียงพอ ยิ่งช่วงหน้าแล้ง สวนที่อยู่ท้ายๆน้ำจะ แห้งแล้งมาก จนวันที่ไปสำรวจครั้งที่2 น้ำแห้งจนเห็นแนวกระสอบทรายเก่าที่เคยเป็นฝายมาก่อนเลย จึงทำ เห็นปัญหาของน้ำในลำรางตรงสวนชาวบ้านมากขึ้น ว่าถ้าช่วงฤดูฝนหรือหน้าที่มีน้ำมากถ้าเราทำไม่ฝายชะลอ น้ำหรือกักเก็บน้ำไว้ ชาวบ้านที่มีสวนอยู่ท้ายๆจะไม่มีน้ำเพียงพอกับการทำสวนแน่นอน และขนาดของฝาย กว้างและลึกกว่าฝายรุ่นน้อง จึงทำให้ดิฉันและเพื่อนๆต้องใช้เวลาในการคิดคำนวณมากขึ้น และจากวันที่ลงมา สำรวจพื้นที่และวางแผนการทำงานกับอาจารย์ เพื่อนๆ ชาวบ้าน เจ้าของสวนและผู้นำชุมชนที่ผ่านมา จบ จนถึงวันที่เริ่มทำฝาย ปัญหาแรกที่พวกเรากังวลคือเรื่องงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์ทำฝาย โดยเฉพาะดิน ทราย ที่เราต้องใช้เป็นจำนวนมาก แต่แล้วเราได้มีผู้ใหญ่ใจดีสนับสนุนทรายช่วย ดิฉันและเพื่อนๆก็ได้เริ่มปฏิบัติ ลงพื้นที่ในการทำฝายกัน เริ่มกรอกทรายตั้งแต่วันที่ 10 ก.พ. 2567 ปัญหาที่เจอกระสอบทรายที่เราต้องกรอก ใช้มีจำนวนมาก แต่แรงงานเราน้อย จึงทำให้ดิฉันและเพื่อนๆเหนื่อยล้ากันมากๆ แต่พวกเราช่วยกันจนเสร็จ และหลังจากนั้นดิฉันและเพื่อนๆเกิดการผิดพลาดในการวางแผนงานจึงทำให้ระยะเวลาคลาดเคลื่อนไปนาน มาก กระสอบทรายที่กรอกไว้เสร็จแล้วก็เกิดการชำรุดเป็นจำนวนมาก พวกเราเลยได้มาเริ่มทำกันใหม่ โดยทุก คนร่วมแรงร่วมใจกันซ่อมกรอกกระสอบทรายใหม่ เป็นปัญหาใหญ่มากสำหรับดิฉันและเพื่อนๆ จึงกลายเป็น การทำงานซ้ำซ้อน แต่พวกเราช่วยกันเร่งรีบทำจนเสร็จ และไม่ทิ้งระยะเวลาในการทำฝายไว้นาน จนมาถึง วันนี้ วันที่พิธีเปิด-ปิดฝายเกิดขึ้น ในวันที่ 16 มี.ย.2567 พวกเราก็ได้เรียนรู้การวางแผนการทำพิธีเปิด-ปิดงาน โครงการฯ รู้ลำดับขั้นตอนการกล่าวรายงาน กำหนดการเวลา การทำจดหมายเชิญแขก และการติดต่อประสาน เรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เวลาการเริ่มงานช่วงเช้าคลาดเคลื่อนไปไม่ตรงกับ กำหนดการที่แจ้งแขก เป็นการผิดพลาดเรื่องการสื่อสารนิดหน่อยค่ะ สถานที่รับประทานอาหารร้อนแดดไม่มี ร่ม และเครื่องมือสื่อสารไมโครโฟนลำโพงไม่ได้เตรียมพร้อม ป้ายโครงการผิดพลาด น้ำในลำรางมีระดับสูงจึง ทำให้เห็นแนวฝายไม่ชัดเจนสวยงามเท่าไรค่ะ นอกเหนือจากนั้นแล้ว ทุกอย่างเป็นไปได้ดี ฝายชะลอน้ำพวก เราสำเร็จใช้งานได้จริง พิธีขั้นตอนเรียบง่าย ชาวบ้านในชุมชนและผู้นำชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของการทำ ฝายชะลอน้ำมากขึ้น อาหารอร่อยมากๆค่ะ สุดท้ายนี้ดิฉันขอขอบคุณเพื่อนๆพช.50 ทุกคน อาจารย์ที่ปรึกษา

อ.รัตนา เพ็ชรสูงเนิน ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และพี่ๆผู้ติดตามเพื่อนๆพช.50มาช่วย ดิฉันขอบคุณจากใจ
อย่างทราบซึ่งค่ะ ขอขอบคุณค่ะ

ถอดบทเรียนที่ได้จากโครงการฝายชะลอน้ำ

ได้อะไรจากการลงพื้นที่ จากการทำงาน

-ได้ประสบการณ์ใหม่จากการได้ลงมือทำจริงที่ต่างจากการนั่งเรียน

ได้ลงพื้นที่และได้รับรู้สิ่งใหม่ๆจากชาวบ้านทั้งความรู้ที่เกี่ยวกับการทำฝายไปจนถึงปัญหาของชาวบ้านในช่วงที่ขาดแคลนน้ำ ซึ่งฝายมีความสำคัญต่อชุมชนและเป็นที่ต้องการของชาวบ้าน

ปัญหาและอุปสรรค

-แรงงานไม่พอ เวลาในการทำโครงการยาวขึ้นกว่าตอนวางแผนไว้ เพราะ

เวลารว่างของนักศึกษาของชาวบ้านไม่ตรงกัน จึงทำให้กระสอบทรายที่กรอกเตรียมไว้ชุดแรก มีปัญหา เปื่อย ต้องมาทำใหม่กันรอบที่สอง พอเวลามันเลื่อนไปทำให้เข้าสู่หน้าฝน ซึ่งทำให้ระดับน้ำในฝายสูงขึ้น

จึงทำให้ทำงานลำบากมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

เลยทำให้ต้องวางแผนการทำงานใหม่และมีการช่วยเหลือและร่วมมือจากผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน และคุณเจ้าของสวนมาช่วย จึงทำให้ฝายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สิ่งที่ได้จากกระบวนการสร้างฝายชะลอน้ำ

ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานแบบเป็นทีม ได้รู้จักความสามัคคี ได้ลงพื้นที่จริงและปฏิบัติงานแบบจริงๆ ได้รู้จักการแก้ไขปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้น ได้ช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนให้มียน้ำใช้ตลอดปี ได้รับรู้ถึงปัญหาและหาวิธีแก้ไข ได้รู้จักผู้นำชุมชน ได้พูดคุยแก้ไขปัญหาและได้รับคำแนะนำดีๆจากผู้นำในชุมชน จากการสร้างฝายชะลอน้ำในครั้งนี้ได้มีอุปสรรคมากมาย เช่น

- 1.ซื้อกระสอบที่มีสารเคมีมารอกทรายแล้ววางทิ้งไว้ ทำให้กระสอบเปื่อยและขาด ไม่สามารถนำไปใช้ได้
- 2.ปริมาณน้ำที่มากขึ้น จึงทำให้ยากต่อการเรียงกระสอบทราย
- 3.การตอกหลักไม้ไผ่และเสาพริกไทย เนื่องจากใช้แมคโครเล็กในการตอกและฝายมีความกว้างและน้ำมีปริมาณที่มาก จึงทำให้แมคโครยึดแน่นไม่ถึงจึงต้องย้ายฝั้งไปมาเพื่อตอกหลัก

สุดท้ายสิ่งที่ได้จากการสร้างฝายชะลอน้ำในครั้งนี้ ได้รับมิตรภาพดีๆได้ความสามัคคีและได้ช่วยเหลือชุมชนให้มียน้ำใช้